

3 دهه تلاش برای اصلاح نظام انتخاباتی

بررسی ضرورت‌های اصلاحی برای افزایش مشارکت در انتخابات در گفت‌وگو با محمود صادقی

احراز صلاحیت‌ها در شب انتخابات کمکی به افزایش مشارکت نمی‌کند

مهدی بیگ‌اوغلی

«هم نظام انتخاباتی و هم جایگاه نهادهای انتخاباتی باید با اصلاحات فوری همراه شوند.» این عبارتی است که محمود صادقی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب در گفت‌وگو با «اعتماد» از آن پرده‌برداری می‌کند؛ اظهاراتی که هرچند مهم و زیربنایی است، اما حرف تازه‌ای نیست و بارها از سوی سایر فعالان سیاسی و دانشگاهی، نمایندگان مجلس و... مطرح شده است. صادقی با اشاره به ضرورت اصلاح نظام انتخاباتی کشور می‌گوید: «انتخابات نه به عنوان یک تکلیف، بلکه به عنوان یک حق برای آحاد مردم باید مطرح شود.» به اعتقاد این فعال سیاسی اصلاح‌طلب مردم باید احساس کنند، می‌توانند مطالبات خود را از دل یک انتخابات پویا و رقابتی محقق کنند. موضوعی که از منظر این فعال سیاسی طی دهه‌های اخیر در نظام حکمرانی کشور کمرنگ شده و به دلیل موضوعاتی چون نظارت استصوابی باعث ایجاد ابهام در امر انتخابات شده است. صادقی خطاب به سیاستگذاران کشور اعلام می‌کند اگر برنامه‌ای برای افزایش مشارکت دارند، پالسه‌های آن را از همین امروز و نه در شب انتخابات باید ارسال کنند، چراکه هر تاخیری در جلب توجه افکار عمومی باعث کاهش مشارکت در انتخابات می‌شود.

کمتر از 3 ماه از ابتدای سال 1402 گذشته و طی این مدت، رهبر انقلاب 3 بار در سخنرانی‌هایشان درباره اهمیت انتخابات و ضرورت برگزاری انتخاباتی با مشارکت بالا، سالم و رقابتی صحبت کرده‌اند.

چرا آوردگاه‌های انتخاباتی پیش روی کشور این اندازه مهم هستند؟ لازم است یادآوری شود که رهبر انقلاب در ابتدای امر در سخنرانی نوروزی‌شان درباره دو آوردگاه انتخاباتی پیش روی کشور (مجلس دوازدهم 1402 و ریاست‌جمهوری چهاردهم در سال 1404) شروع به آرایه رهنمود کردند. این روند تقریباً کم سابقه است که رهبری اینقدر زود و حدوداً یکسال قبل از آغاز موعد رسمی انتخابات، موضوعات انتخاباتی را طرح و درباره آن صحبت کنند. این تذکرات در سخنرانی عید فطر هم ادامه داشت و نهایتاً در مراسم سالگرد امام(ره) باز هم درباره انتخابات صحبت شد تا مشخص شود تا چه اندازه این انتخابات در سرنوشت کشور اثرگذار است. در صحبت‌های قبلی، رهبری 3 راهبرد سلامت، امنیت و مشارکت در انتخابات را به عنوان سه ضلع اصلی راهبردی در انتخابات تحلیل کردند.

به نظر می‌رسد، موضوع مشارکت در میان این سه ضلع یک هدف مهم و اساسی است که دو رکن دیگر یعنی سلامت و امنیت انتخابات زمینه‌های افزایش مشارکت هستند. برای ایجاد فضای انتخاباتی با مشارکت بالا چه باید کرد؟

برگزاری انتخابات با مشارکت بالا به لوازم و زمینه‌هایی نیاز دارد. هم از جهت رویکردی و هم از منظر عملکردی این بسترها باید فراهم شوند تا مردم در انتخابات حضور پیدا کنند. برای برگزاری یک انتخابات مشارکتی رویکردهای حاکم بر نظام انتخاباتی، باید اصلاح بنیادین شوند. در واقع حق تعیین سرنوشت برای مردم به رسمیت شناخته شود و انتخابات نه به عنوان یک تکلیف، بلکه به عنوان یک حق برای آحاد مردم به رسمیت شناخته شود. مردم باید انتخابات را به عنوان بستری برای اعمال حق خود و تحقق مطالبات خود ببینند، نه فقط آنکه در راستای عمل به تکلیف سیاسی و اجتماعی، مردم وادار به حضور در انتخابات شوند. برای این منظور لازم است زیرساخت‌های حقوقی انتخابات اصلاح شود. به خصوص نظارت فراقانونی شورای نگهبان در امر انتخابات، باید کنار گذاشته شود تا هر نهاد ذی‌ربطی کار خود را بکند.

منظور شما از اصلاح نظارت‌های انتخاباتی چیست؟

شورای نگهبان مطابق قانون باید نظارت بر انتخابات را انجام دهد و نباید دخالت در روند کلی انتخابات داشته باشد. به‌طور کلی انتخابات باید بدل به عرصه رقابت واقعی برای همه گرایش‌هایی شود که قصد دارند در چارچوب نظام سیاسی فعالیت کنند. مرزبندی‌های خودی و غیرخودی و ... باید کنار گذاشته شود تا آحاد مردم امیدوار باشند که می‌توانند از طریق انتخابات نمایندگان خود در حاکمیت را انتخاب کنند. اساساً فلسفه بنیادین مجلس شورا، وجود نهاد نمایندگی از سوی

مردم است. در واقع مردم باید امیدوار باشند به انتخابات مجلسی که امکان انتخاب نمایندگان در حاکمیت را برای آنها فراهم سازد. این رویکردهای غلط باید اصلاح شوند و نظام انتخاباتی کشور به این سمت و سو تغییر رویه و عملکرد دهد.

فکر می‌کنید چنین علایم و سیگنال‌هایی برای بهتر شدن وضعیت انتخابات به فعالان سیاسی و فضای عمومی ارسال شده است؟

زمان ارسال سیگنال‌ها بسیار مهم است. این علایم باید از همین امروز به فضای سیاسی و مدیریتی کشور داده شود. اینکه با فشار مردم در شب انتخابات تصمیم گرفته شود که برخی افراد و چهره‌ها را تایید صلاحیت کنند، کافی نیست. مردم باید علایم این تغییر را از همین امروز مشاهده کنند تا فرصت تصمیم‌گیری داشته باشند.

یکی دیگر از ابهام‌ها مربوط به جایگاه نهادهاست. جایگاه مجلس، جایگاه ریاست‌جمهوری، جایگاه شورای نگهبان و... طی سال‌ها و دهه‌های اخیر با تغییراتی مواجه شده‌اند. مردم احساس می‌کنند مجلس یا ریاست‌جمهوری قادر نیستند مطالبات آنها را محقق کنند. آیا چنین تغییراتی را تایید می‌کنید؟

این موضوع یکی از مهم‌ترین اصلاحاتی است که باید مدنظر قرار گیرد. جایگاه مجلس رفته رفته و دوره به دوره از جایگاه بایسته خود به عنوان یکی از ارکان اصلی قوای سه‌گانه فروکاسته شده و عملاً تحت‌الشعاع نهادهای دیگری چون شورای نگهبان و اخیراً مجمع تشخیص و... قرار گرفته است. به گونه‌ای که حتی مجلس یازدهم که مجلسی یک‌دست و همراه با ساختار حکمرانی کشور است به مشکل برخورد کرده است. مصوبات مجلس به مجمع تشخیص مصلحت نظام می‌رود و برخلاف قانون، مصلحت و سیاست‌های کلی نظام تشخیص داده و از رده خارج می‌شود. این روند در مجلس دهم هم مشکلات عدیده‌ای را ایجاد کرد. بنابراین هم نظام انتخاباتی و هم جایگاه نهادهای انتخاباتی باید با اصلاحات فوری همراه شوند.

شما به گزاره‌های اصلاحی اشاره کردید، اما پرسش این است، حتی در صورتی که سیستم به این اصلاحات تن دهد، آیا ضمانتی برای مشارکت مردم در انتخابات وجود خواهد داشت؟

پاسخ به این پرسش دشوار است. من در پاسخ به توییتی که آقای وحیدی کرده بود و گروه‌های سیاسی را به شرکت در انتخابات دعوت کرده بود، نوشتم، در شرایطی که مردم اعتماد خود را از دست داده‌اند و اعتنا و اعتماد خود به نظام انتخاباتی را از دست داده‌اند، حتی اگر گروه‌های سیاسی بخواهند، نمی‌توانند معجزه کنند، بسیار دشوار است که اعتماد از دست رفته مردم، دوباره جلب شود. این روند افزایش مشارکت‌ها به صورت تدریجی باید جلب شود، توجه بخشی از افکار عمومی

در انتخابات مجلس و گروه دیگر را باید در آوردگاه‌های آینده مثل انتخابات ریاست‌جمهوری چهاردهم و ... جلب کرد. این امر نیازمند اصلاحات فوری و زیربنایی در نظام انتخاباتی و سیستم تصمیم‌سازی‌های کشور است. اصلاحاتی که من در این گفت‌وگو تشریح کردم، حداقل‌هایی است که ممکن است روزه‌های امید را اندکی بازتر کند. بازیابی اعتماد عمومی در شرایط حاضر بسیار سخت است و سیستم برای جلب توجه افکار عمومی کار دشواری را در پیش دارد.

منبع: روزنامه اعتماد 20 خرداد 1402 خورشیدی